

การพัฒนาคุณภาพการศึกษาโรงเรียนขนาดเล็ก ในจังหวัดศรีสะเกษ

EDUCATIONAL QUALITY DEVELOPMENT SYSTEM IN SMALL SCHOOLS IN SISAKET PROVINCE

¹วิลาวัลย์ ด้านสิริสุข, ²เอกเทศ แสงลับ และ ³เมธี วิสาพรหม

¹Wilawan Dansirisuk, ²Akethed Sanglub and ³Methee Wisaprom

¹มหาวิทยาลัยราชภัฏศรีสะเกษ, ประเทศไทย

¹Sisaket Rajabhat University, Thailand

¹wilawan.d@sskru.ac.th, ²akekathed.s@sskru.ac.th, ³methee07g@gmail.com

Received : December 14, 2024; Revised : March 23, 2025; Accepted : April 29, 2025

บทคัดย่อ

การวิจัยเรื่องการพัฒนาคุณภาพการศึกษาโรงเรียนขนาดเล็ก ในจังหวัดศรีสะเกษ โดยมีวัตถุประสงค์คือ เพื่อศึกษาสภาพปัจจุบันและปัญหากระบวนการพัฒนาคุณภาพการศึกษาในโรงเรียนขนาดเล็ก พัฒนาระบบการพัฒนาคุณภาพการศึกษาในโรงเรียนขนาดเล็กและผลการประเมินระบบการพัฒนาคุณภาพการศึกษาในโรงเรียนขนาดเล็ก ผลการศึกษา พบว่า 1. ผลของการศึกษาสภาพปัจจุบัน การพัฒนาคุณภาพการศึกษาในโรงเรียนขนาดเล็กในจังหวัดศรีสะเกษ มีระบบการปฏิบัติงานตามกรอบและขอบข่ายการจัดการศึกษาของสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน และอาจมีข้อจำกัดในด้านงบประมาณ และดำเนินการหลักสูตรเป็นเรื่องยาก และสภาพปัญหาการพัฒนาคุณภาพการศึกษาในโรงเรียนขนาดเล็กโดยการวิเคราะห์สังเคราะห์ จากแบบสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้าง และแบบบันทึกข้อมูล พบว่า ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของผู้เรียนในโรงเรียนขนาดเล็กบางโรงเรียนจังหวัดศรีสะเกษอยู่ในระดับค่อนข้างต่ำ และที่ผ่านมาการพัฒนาคุณภาพการศึกษาเป็นไปตามสภาพศักยภาพ ความสามารถ บุคลิกภาพ แนวความคิดและความถนัดส่วนตัวของผู้บริหารโรงเรียน 2. ผลการพัฒนาระบบ พบว่า ระบบการพัฒนาคุณภาพ

¹อาจารย์ สาขาวิชาการประถมศึกษา คณะครุศาสตร์และการพัฒนามนุษย์ มหาวิทยาลัยราชภัฏศรีสะเกษ

²อาจารย์ สาขาวิชาคอมพิวเตอร์ศึกษา คณะครุศาสตร์และการพัฒนามนุษย์ มหาวิทยาลัยราชภัฏศรีสะเกษ

³อาจารย์ สาขาวิชาคณิตศาสตร์ คณะครุศาสตร์และการพัฒนามนุษย์ มหาวิทยาลัยราชภัฏศรีสะเกษ

การศึกษาโรงเรียนขนาดเล็กในจังหวัดศรีสะเกษ มีองค์ประกอบ 1) ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องได้แก่ ผู้บริหารโรงเรียน ครูผู้ปกครองนักเรียน องค์กรชุมชน องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ศิษย์เก่าพระภิกษุสงฆ์ หรือผู้แทนศาสนา ปราชญ์ชาวบ้าน นักเรียน คณะกรรมการสถานศึกษา 2) กระบวนการพัฒนาคุณภาพการศึกษาโรงเรียนขนาดเล็กในจังหวัดศรีสะเกษ ประกอบด้วย การศึกษาสภาพปัจจุบันและปัญหา การวางแผน แนวทางที่สามารถนำมาใช้เพื่อปรับปรุงคุณภาพการศึกษา ได้แก่ (1) การใช้เทคโนโลยีการศึกษา (2) การพัฒนาศักยภาพครู (3) การปรับปรุงการเรียนการสอน (4) การส่งเสริมการมีส่วนร่วมของชุมชน (5) การจัดการทรัพยากรอย่างมีประสิทธิภาพ (6) การสร้างบรรยากาศการเรียนรู้ที่ดี 3. ผลการประเมินระบบการพัฒนาคุณภาพการศึกษาในโรงเรียนขนาดเล็ก จากผู้เชี่ยวชาญโดยรวมมีระดับความคิดเห็นต่อความสำเร็จและความสมบูรณ์ของระบบอยู่ในระดับมากที่สุด

คำสำคัญ : การพัฒนาคุณภาพการศึกษา, โรงเรียนขนาดเล็ก

Abstract

Research on the development of educational quality in small schools in Sisaket Province aimed to study the current status and problems of the educational quality development system in small schools, develop the educational quality development system in small schools, and evaluate the educational quality development system in small schools. It was found that: 1. The results of the study of the current status of educational quality development in small schools in Sisaket Province have an operating system according to the framework and scope of education management of the Office of the Basic Education Commission. However, there may be budget limitations and the implementation of the curriculum is difficult. The problems of educational quality development in small schools, analyzed and synthesized from the structured interview forms and data recording forms, found that the academic achievement of students in some small schools in Sisaket Province is quite low. And in the past, the development of educational quality was based on the potential, ability, personality, ideas and personal aptitude of the school director. 2. The results of the system development found that the system for developing the quality of education in small schools in Sisaket Province consisted of the following components: 1) Stakeholders include school administrators, teachers, parents, community organizations, local

administrative organizations, alumni, monks or religious representatives, local scholars, students, and school committees. 2) The process of developing the quality of education in small schools in Sisaket Province consists of studying the current conditions and problems, planning, and approaches that can be used to improve the quality of education, including (1) the use of educational technology, (2) developing teacher potential, (3) improving teaching and learning, (4) promoting community participation, (5) efficient resource management, and (6) creating a good learning atmosphere. 3. The results of the evaluation of the system for developing the quality of education in small schools from experts showed that overall, the opinions on the success and completeness of the system were at the highest level.

Keywords: Educational quality development, small schools

บทนำ

ยุทธศาสตร์มหาวิทยาลัยราชภัฏเพื่อการพัฒนาท้องถิ่นตามพระราชบัญญัติ 20 ปี (พ.ศ.2560-2579) โดยมีวิสัยทัศน์ในการให้มหาวิทยาลัยราชภัฏเป็นสถาบันที่ผลิตบัณฑิตที่มีอัตลักษณ์ มีคุณภาพ มีสมรรถนะ และเป็นสถาบันหลักที่บูรณาการองค์ความรู้สู่นวัตกรรมในการพัฒนาท้องถิ่นเพื่อสร้างความมั่นคงให้กับประเทศ โดยมีเป้าหมายในการพัฒนา 4 มิติ ได้แก่ ด้านเศรษฐกิจ ด้านสังคม ด้านสิ่งแวดล้อม และด้านการศึกษา ที่มุ่งเน้นในการติดอาวุธทางปัญญาเพื่อป้อนเฉพาะให้ประชาชนในพื้นที่ที่มีความพร้อมด้วยคุณลักษณะคนไทยตามพระราชบัญญัติ ด้านการศึกษา 4 ประการ คือ 1. มีทัศนคติที่ดีและถูกต้อง 2. มีพื้นฐานชีวิตที่มั่นคงเข้มแข็ง 3. มีงานทำมีอาชีพ 4. เป็นพลเมืองดี มีระเบียบวินัย

ตามที่กระทรวงศึกษาธิการ ได้ดำเนินการปฏิรูปการศึกษาเพื่อยกระดับคุณภาพผู้เรียนให้เต็มศักยภาพ ตามกลยุทธ์ที่ 1 พัฒนาคุณภาพและ มาตรฐานการศึกษาทุกระดับตามหลักสูตรและส่งเสริมความสามารถด้านเทคโนโลยีเพื่อเป็นเครื่องมือในการเรียนรู้คณะกรรมการนโยบายปฏิรูปการศึกษาได้กำหนดเป้าหมายให้ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนในวิชาหลักจากการทดสอบระดับชาติ มีคะแนนเฉลี่ยมากกว่า ร้อยละ 50 และจุดเน้นที่ 3 ของสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ผลสัมฤทธิ์ทางการ เรียน 5 กลุ่มสาระวิชาหลัก เพิ่มขึ้นอย่างน้อยร้อยละ 5 และสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา กำหนดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน 5 กลุ่มสาระวิชาหลักให้เพิ่มขึ้นอย่างน้อยร้อยละ 3 จากนโยบายการปฏิรูปการศึกษาของกระทรวงศึกษาธิการ และนโยบายของมหาวิทยาลัยที่ได้น้อมนำพระบรมราโชบายของในหลวงรัชกาลที่ 10 ภายใต้ยุทธศาสตร์

มหาวิทยาลัยราชภัฏเพื่อการพัฒนาท้องถิ่น กำหนดในยุทธศาสตร์ที่ 2 การผลิตและพัฒนาครู ซึ่งประกอบด้วยยกระดับคุณภาพการเรียนรู้ด้านการอ่าน การเขียน และการคิดวิเคราะห์ของนักเรียนในระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน และการแก้ไขปัญหาการจัดการศึกษาและคุณภาพการศึกษาโรงเรียนขนาดเล็กในสังกัด สพฐ. และเพื่อให้การยกระดับคุณภาพการศึกษาโรงเรียนขนาดเล็กเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพและมีประสิทธิผล และเป็นไปตามความต้องการของโรงเรียนอย่างแท้จริง มหาวิทยาลัยราชภัฏซึ่งเป็นมหาวิทยาลัยเพื่อพัฒนาท้องถิ่น และมีพื้นที่ในการให้บริการอย่างต่อเนื่องอยู่แล้ว จึงได้จัดโครงการยกระดับคุณภาพการศึกษาโรงเรียนขนาดเล็กเพื่อสนองพระบรมราโชบายฯ และนโยบายยุทธศาสตร์ชาติ แผนแม่บท แผนปฏิบัติการศึกษาของประเทศ แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ 13 และยุทธศาสตร์การจัดสรรงบประมาณของสำนักงบประมาณ (กระทรวงศึกษาธิการ. 2561)

โรงเรียนขนาดเล็กในประเทศไทยทั้งหมดของประเทศไทยในปี 2563 มีจำนวน 14,976 โรงเรียนส่วนใหญ่อยู่ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ มีจำนวนโรงเรียนถึง 7,214 โรงเรียน แต่เมื่อพิจารณาจากสัดส่วนของโรงเรียนขนาดเล็กต่อจำนวนโรงเรียนทั้งหมด ภาคเหนือจะมีร้อยละของโรงเรียนขนาดเล็กที่สูงที่สุดคือ ร้อยละ 56.6 (กลุ่มสารสนเทศ สำนักนโยบายและแผนการศึกษาขั้น พื้นฐาน สพฐ., 2563) โรงเรียนขนาดเล็กในพื้นที่ภาคเหนือถูกจำแนกทางภูมิศาสตร์ เป็นโรงเรียน ที่ตั้งอยู่บนสันเขา เชิงเขา หรือพื้นที่ระหว่างหุบเขาที่มีความยากลำบากในการเดินทาง และ โรงเรียนที่เป็นพื้นที่สูงและชายแดนนอกจากนั้นอยู่ในพื้นที่ที่มีความอ่อนไหวทางวัฒนธรรม หลากหลายทาง ชาติพันธุ์ และความเชื่อ ซึ่งเป็นเหตุผลที่ไม่สามารถควรรวมได้ โรงเรียนส่วนใหญ่จะถูกกำหนดให้อยู่ในสถานะโรงเรียนขนาดเล็กที่ดำรงอยู่ด้วยตนเอง (Stand Alone)

ข้อมูลพื้นฐานของโรงเรียนในพื้นที่เป้าหมายโครงการ โรงเรียนในพื้นที่เป้าหมายมีการใช้นวัตกรรมทางการศึกษาที่มุ่งเน้นไปที่การพัฒนา “คุณภาพของผู้เรียนเป็นหลัก” โดยคุณภาพของผู้เรียนเน้นไปที่การพัฒนาสมรรถนะของผู้เรียนที่ สอดคล้องกับชุมชน ผลของการใช้นวัตกรรมทางการศึกษาแสดงให้เห็นว่า ผู้ปกครองและชุมชน พอใจเป็นอย่างมากที่การจัดการเรียนรู้จากการใช้นวัตกรรมสามารถเปลี่ยนแปลงผู้เรียนได้ และ เป็นการเปลี่ยนแปลงที่สอดคล้องกับความต้องการของชุมชน อย่างไรก็ตามพบว่า โรงเรียนขาด เครื่องมือวัดผลการเรียนรู้ของผู้เรียน (Learning outcome) และการวัดสมรรถนะ (Competency) ที่เก็บข้อมูลอย่างเป็นรูปแบบธรรม การวัดและประเมินผู้เรียนเป็นไปในลักษณะของการสังเกตความ เปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้น สิ่งที่ยังไม่ปรากฏอย่างชัดเจนคือ “การยกระดับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน” ยัง ไม่มีหลักฐานยืนยันว่า นวัตกรรมที่ใช้ในการจัดการเรียนรู้สามารถยกระดับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ได้โดยเฉพาะผลการทดสอบระดับชาติซึ่งเป็นตัวชี้วัดของต้นสังกัดถึงคุณภาพการจัดการศึกษา (อจศรา ประเสริฐสิน และคณะ, 2560)

แต่อย่างไรก็ตามบางโรงเรียนของกลุ่มตัวอย่างไม่ได้ประสบกับปัญหาผลการทดสอบระดับชาติต่ำอยู่แล้ว หากแต่ประสบปัญหาในด้านคุณลักษณะของผู้เรียน กลุ่มงานวิจัยและพัฒนา สำนักนโยบายและแผน ได้ศึกษาวิจัยเพื่อพัฒนาประสิทธิภาพโรงเรียนขนาดเล็กให้เป็นไปตามเกณฑ์มาตรฐานของสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (2563) พบว่า สภาพปัจจุบันและปัญหาของโรงเรียนขนาดเล็ก ได้แก่ 1) ปัญหาด้านวิชาการ เช่น ขาดแคลนสื่อวัสดุอุปกรณ์ครุภัณฑ์ขาดแคลนหนังสือเรียน หนังสืออ่านประกอบ ครูขาดประสบการณ์ในการสร้างและใช้สื่อการเรียนการสอน ครูขาดความรู้ความเข้าใจในการใช้สื่อเทคโนโลยีหรือนวัตกรรม นักเรียนมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนต่ำ นักเรียนมีปัญหาการคิดวิเคราะห์และการคิดคำนวณ นักเรียนขาดความกระตือรือร้นในการเรียน และพื้นฐานความรู้ของนักเรียนแตกต่างกันทำให้การจัดกิจกรรมการเรียนการสอนของครูมีความยุ่งยาก 2) ปัญหาด้านบุคลากร เช่น บุคลากรและครูไม่ตรงกับสาขาวิชาเอกหรือวิชาที่ถนัด ครูต้องรับภาระหนัก ครูขาดขวัญและกำลังใจ บุคลากรมีการย้ายบ่อย ขาดบุคลากรสายสนับสนุนการสอน บุคลากรบางส่วนเป็นครูอัตราจ้างซึ่งระยะเวลาที่ทำการจ้างสั้น ปัญหาการพัฒนาบุคลากรให้มีความรู้และปัญหาด้านสวัสดิการต่าง ๆ 3) ปัญหาด้านอาคารสถานที่ ครุภัณฑ์ และสื่อวัสดุอุปกรณ์ เช่น สภาพอาคารเก่าชำรุดทรุดโทรม อาคารเรียน อาคารประกอบไม่เพียงพอกับความต้องการ ขาดห้องปฏิบัติการสถานที่ออกกำลังกายสำหรับเด็ก ขาดวัสดุครุภัณฑ์ที่จำเป็น ขาดเครื่องมือสื่อสาร โทรศัพท์ เครื่องถ่ายเอกสาร ที่จำเป็นต่อการดำเนินงาน 4) ลดภาระงาน ครู โดยการลดภาระงานที่ไม่เกี่ยวข้อง เช่น งานธุรการ การเงิน พัสดุ และงานอื่น ๆ ที่จะทำให้ครูไม่มีเวลาอยู่กับนักเรียน โดยการกำหนดให้มีตำแหน่ง เจ้าหน้าที่ ที่เข้ามาช่วยในงานเหล่านี้ เพื่อลดภาระงานครู และปัจจุบันจะเห็นว่าตำแหน่งธุรการโรงเรียนที่มีการลาออก ทางกระทรวงไม่คืนตำแหน่งให้ ในหลายๆ โรงเรียน ซึ่งเป็นปัญหาในการบริหารจัดการ จึงเสนอให้ทาง สพฐ. ได้คืนตำแหน่งครูธุรการให้กับโรงเรียนทุกโรง การกำหนดตำแหน่งครูต่อนักเรียนปัจจุบัน ทำให้โรงเรียนขนาดเล็กบางโรงเรียนมีครูเพียง 1 คน แต่ต้องทำงานทุกอย่าง ตั้งแต่ผู้บริหาร จนถึงภารโรง อยากให้ทางกระทรวงได้พิจารณาแก้ปัญหา ให้กับโรงเรียนเหล่านี้ เป็นอันดับ ต้น ๆ และกำหนดเกณฑ์ตำแหน่งให้โรงเรียนขนาดเล็ก ได้มีบุคลากรอย่างเพียงพอ เพื่อให้เกิดการจัดการเรียนการสอนและการบริหารงานที่มีประสิทธิภาพ (เบญจวรรณ เหลวกุล. 2561)

จากความเป็นมาและความสำคัญของปัญหาดังกล่าว ผู้วิจัยในฐานะเป็นอาจารย์คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏศรีสะเกษ จึงจำเป็นต้องศึกษาสภาพปัจจุบันปัญหาและพัฒนาระบบการพัฒนาคุณภาพการศึกษาในโรงเรียนสังกัด สพฐ. โรงเรียน ตชด. และโรงเรียนกองทุนการศึกษาที่เข้าร่วมโครงการตามความต้องการของโรงเรียน ให้เป็นรูปธรรมเพื่อเป็นเครื่องมือให้ผู้บริหารโรงเรียนขนาดเล็กนำไปใช้บริหารงานวิชาการในโรงเรียนขนาดเล็กได้อย่างมีประสิทธิภาพและมีประสิทธิภาพต่อไป

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาสภาพปัจจุบันและปัญหาระบบการพัฒนาคุณภาพการศึกษาในโรงเรียนขนาดเล็ก ในจังหวัดศรีสะเกษ
2. เพื่อพัฒนาระบบการพัฒนาคุณภาพการศึกษาในโรงเรียนขนาดเล็ก ในจังหวัดศรีสะเกษ
3. เพื่อศึกษาผลการประเมินระบบการพัฒนาคุณภาพการศึกษาในโรงเรียนขนาดเล็ก ในจังหวัดศรีสะเกษ

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยเรื่อง การพัฒนาคุณภาพการศึกษาโรงเรียนขนาดเล็กในจังหวัดศรีสะเกษ ซึ่งผู้วิจัยดำเนินการวิจัยตามลำดับหัวข้อ ดังนี้

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากรที่ใช้การวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ โรงเรียนขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาศรีสะเกษ โรงเรียนตำรวจตระเวนชายแดน และโรงเรียนกองทุนการศึกษา จำนวน 15 โรงเรียน ผู้บริหารโรงเรียนจำนวน 15 คน และครู จำนวน 150 คน (กลุ่มนโยบายและแผน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาศรีสะเกษ จำนวน โรงเรียนตำรวจตระเวนชายแดน และโรงเรียนกองทุนการศึกษา: 2563)

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยในครั้งนี้คือ โรงเรียนขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาศรีสะเกษ โรงเรียนตำรวจตระเวนชายแดน และโรงเรียนกองทุนการศึกษา จำนวน 15 โรงเรียน ผู้บริหารโรงเรียนจำนวน 14 คน และครู จำนวน 108 คน จากการสุ่มตัวอย่างจากตารางเครซีเมอร์แกน

2. เครื่องมือในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ในขั้นตอนนี้คือแบบสัมภาษณ์และแบบสอบถาม มีขั้นตอนในการสร้างตามลำดับดังนี้

- 2.1 เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยเชิงคุณภาพ คือ แบบสัมภาษณ์เกี่ยวกับการพัฒนาคุณภาพการศึกษาโรงเรียนขนาดเล็ก ในจังหวัดศรีสะเกษ
- 2.2 เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยเชิงปริมาณ คือ แบบสอบถามเกี่ยวกับการพัฒนาคุณภาพการศึกษาโรงเรียนขนาดเล็ก ในจังหวัดศรีสะเกษ

3. การวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงปริมาณ ผู้วิจัยได้ทำการวิเคราะห์ข้อมูลด้วยโปรแกรมคอมพิวเตอร์สำเร็จรูปผลการวิเคราะห์ข้อมูลนำเสนอตามลำดับ โดยใช้สถิติการวิเคราะห์โดยการแจกแจงค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพ จากการสัมภาษณ์ สรุป วิเคราะห์แล้วนำเสนอในเชิงพรรณนาต่อไป

ผลการวิจัย

จากการศึกษาวิจัยการพัฒนาคุณภาพการศึกษาในโรงเรียนขนาดเล็กในจังหวัดศรีสะเกษ ได้ข้อค้นพบ ดังนี้

1. ผลของการศึกษาสภาพปัจจุบัน การพัฒนาคุณภาพการศึกษาในโรงเรียนขนาดเล็กในจังหวัดศรีสะเกษ โดยการวิเคราะห์สังเคราะห์จากแบบสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้าง และแบบบันทึกข้อมูล พบว่า โรงเรียนขนาดเล็กมีระบบการปฏิบัติงานตามกรอบและขอบข่ายการจัดการศึกษาของสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ซึ่งมีการกระจายอำนาจการบริหารราชการออกเป็นสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาและยังไม่มีระบบหรือรูปแบบการพัฒนาคุณภาพการศึกษาในโรงเรียนขนาดเล็กที่ชัดเจน และอาจมีข้อจำกัดในด้านงบประมาณ อาจารย์ และวัสดุการเรียนรู้อาจไม่เพียงพอ ผู้คนบางกลุ่มอาจไม่ตระหนักถึงความสำคัญของการอ่านและเขียน หรือไม่เห็นความจำเป็นที่จะเข้าร่วมโครงการ การติดตามผลและประเมินความก้าวหน้าอาจเป็นเรื่องท้าทายและอาจต้องการการสนับสนุนที่เพียงพอ ผู้เรียนมีพื้นฐานและความต้องการที่แตกต่างกัน ซึ่งอาจทำให้การออกแบบ และดำเนินการหลักสูตรเป็นเรื่องยาก และสภาพปัญหาการพัฒนาคุณภาพการศึกษาในโรงเรียนขนาดเล็กโดยการวิเคราะห์สังเคราะห์ จากแบบสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้าง และแบบบันทึกข้อมูล พบว่า ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของผู้เรียนในโรงเรียนขนาดเล็กบางโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาจังหวัดศรีสะเกษอยู่ในระดับค่อนข้างต่ำ และที่ผ่านมาการพัฒนาคุณภาพการศึกษาเป็นไปตามสภาพศักยภาพ ความสามารถ บุคลิกภาพ แนวความคิด และความถนัดส่วนตัวของผู้บริหารโรงเรียน และครูซึ่งยังไม่มีแนวทางปฏิบัติเป็นระบบอย่างชัดเจนเนื่องจากมีข้อจำกัดหลายอย่าง เช่น ทรัพยากรบุคลากร สถานที่ และการเข้าถึงแหล่งความรู้ที่ทันสมัย อย่างไรก็ตามมีหลายแนวทางที่สามารถนำมาใช้เพื่อปรับปรุงคุณภาพการศึกษาได้

2. ผลการพัฒนาระบบ พบว่า ระบบการพัฒนาคุณภาพการศึกษาโรงเรียนขนาดเล็กในจังหวัดศรีสะเกษ มีองค์ประกอบ 1) ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องได้แก่ ผู้บริหาร โรงเรียน ครูผู้ปกครอง นักเรียน องค์กรชุมชน องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ศิษย์เก่าพระภิกษุสงฆ์หรือผู้แทนศาสนา ปราชญ์ชาวบ้าน นักเรียน คณะกรรมการสถานศึกษา 2) กระบวนการพัฒนาคุณภาพการศึกษา

โรงเรียนขนาดเล็กในจังหวัดศรีสะเกษ ประกอบด้วย การศึกษาสภาพปัจจุบันและปัญหา การวางแผน แนวทางที่สามารถนำมาใช้เพื่อปรับปรุงคุณภาพการศึกษา ได้แก่

2.1 การใช้เทคโนโลยีการศึกษา

- นำเทคโนโลยีมาใช้ในการเรียนการสอน เช่น การเรียนออนไลน์หรือการใช้สื่อการสอนที่สามารถเข้าถึงได้ผ่านอินเทอร์เน็ต เพื่อขยายโอกาสในการเรียนรู้และเข้าถึงเนื้อหาที่ทันสมัย

- ส่งเสริมการใช้เครื่องมือการเรียนรู้ออนไลน์ เช่น วิดีโอการสอน บทเรียนออนไลน์ หรือแอปพลิเคชันการศึกษา เพื่อเสริมสร้างการเรียนรู้ที่มีประสิทธิภาพ

2.2 การพัฒนาศักยภาพครู

- จัดฝึกอบรมและพัฒนาความรู้ให้กับครูอย่างสม่ำเสมอ โดยเฉพาะในด้านเทคนิคการสอนใหม่ๆ การใช้เทคโนโลยีในห้องเรียน และวิธีการสร้างแรงบันดาลใจให้กับนักเรียน

- ส่งเสริมให้ครูเข้าร่วมเครือข่ายการเรียนรู้ระดับภูมิภาคหรือระดับประเทศเพื่อแลกเปลี่ยนความรู้และประสบการณ์

2.3 การปรับปรุงการเรียนการสอน

- ปรับหลักสูตรให้เหมาะสมกับนักเรียนในโรงเรียนขนาดเล็ก โดยคำนึงถึงความแตกต่างทางด้านความสามารถของนักเรียน

- ใช้วิธีการสอนที่เน้นการเรียนรู้แบบโครงงานหรือการเรียนรู้จากประสบการณ์จริง เพื่อกระตุ้นความสนใจและการมีส่วนร่วมของนักเรียน

2.4 การส่งเสริมการมีส่วนร่วมของชุมชน

- สร้างความสัมพันธ์ที่ดีกับชุมชน โดยให้ชุมชนมีส่วนร่วมในการพัฒนาโรงเรียน เช่น การสนับสนุนทรัพยากร การจัดกิจกรรมการเรียนรู้นอกห้องเรียน หรือการจัดหาครูผู้เชี่ยวชาญเฉพาะทางจากชุมชน

- สร้างเครือข่ายความร่วมมือระหว่างโรงเรียนและองค์กรภายนอก เช่น องค์กรไม่แสวงหาผลกำไร หรือมหาวิทยาลัย เพื่อรับทรัพยากรและการสนับสนุนในการพัฒนา

2.5 การจัดการทรัพยากรอย่างมีประสิทธิภาพ

- ใช้ทรัพยากรที่มีอยู่ให้เกิดประโยชน์สูงสุด เช่น การจัดห้องเรียนแบบรวมกลุ่ม หรือการแบ่งปันทรัพยากรการเรียนการสอนระหว่างโรงเรียนในพื้นที่ใกล้เคียง

- ส่งเสริมการใช้ทรัพยากรท้องถิ่นในการเรียนการสอน เช่น การเรียนรู้จากธรรมชาติหรือวัฒนธรรมท้องถิ่น

2.6. การสร้างบรรยากาศการเรียนรู้ที่ดี

- พัฒนาสภาพแวดล้อมในโรงเรียนให้มีความเป็นระเบียบและปลอดภัย เพื่อส่งเสริมการเรียนรู้ที่ดี

- สร้างวัฒนธรรมองค์กรที่สนับสนุนการเรียนรู้และการพัฒนาของนักเรียนทุกคน

2.6 แนวทางการพัฒนา

1) พัฒนาครูและบุคลากรการศึกษา

- การฝึกอบรมและพัฒนาทักษะ : จัดให้มีการฝึกอบรมอย่างต่อเนื่องสำหรับครูในด้านวิธีการสอนที่ทันสมัยและการใช้เทคโนโลยีในห้องเรียน

- การสนับสนุนครูผู้เชี่ยวชาญ : ส่งเสริมให้ครูได้รับการสนับสนุนจากผู้เชี่ยวชาญเฉพาะทางในด้านต่างๆ เช่น การออกแบบหลักสูตร การสอน STEM หรือการสอนทักษะชีวิต

2) การบูรณาการเทคโนโลยี

- การเรียนรู้ออนไลน์ : ส่งเสริมการใช้แพลตฟอร์มการเรียนรู้ออนไลน์เพื่อให้นักเรียนสามารถเข้าถึงเนื้อหาการเรียนที่หลากหลายและทันสมัย

- การใช้สื่อดิจิทัล : นำสื่อดิจิทัล เช่น วิดีทัศน์ อินโฟกราฟิก หรือแอปพลิเคชันการศึกษามาใช้ในห้องเรียนเพื่อเสริมสร้างความเข้าใจและความสนใจของนักเรียน

3) การมีส่วนร่วมของชุมชน

- การสร้างเครือข่ายการสนับสนุน : เชื่อมโยงโรงเรียนกับชุมชนท้องถิ่น องค์กรพัฒนาเอกชน หรือสถาบันการศึกษาเพื่อขอรับการสนับสนุนด้านทรัพยากรและความเชี่ยวชาญ

- การจัดกิจกรรมร่วมกับชุมชน : ส่งเสริมการจัดกิจกรรมการเรียนรู้นอกห้องเรียนที่เกี่ยวข้องกับวิถีชีวิตและวัฒนธรรมท้องถิ่น

4.) การปรับปรุงสภาพแวดล้อมการเรียนรู้

- การพัฒนาสถานที่และอุปกรณ์ : ปรับปรุงสถานที่และอุปกรณ์การเรียนให้เหมาะสมและมีคุณภาพ เช่น การสร้างห้องเรียนที่ส่งเสริมการเรียนรู้ หรือจัดหาหนังสือและอุปกรณ์การเรียนที่เพียงพอ

- การสร้างบรรยากาศการเรียนรู้ที่ดี : ส่งเสริมบรรยากาศในโรงเรียนที่สนับสนุนการเรียนรู้ เช่น การสร้างความสัมพันธ์ที่ดีกับครูและเพื่อนนักเรียน

5) การปรับปรุงหลักสูตรและวิธีการสอน

- การปรับหลักสูตรให้ยืดหยุ่น : ปรับปรุงหลักสูตรให้เหมาะสมกับความต้องการของนักเรียนในโรงเรียนขนาดเล็ก โดยให้ความสำคัญกับการเรียนรู้ที่มีประสิทธิภาพและทันสมัย

- การเรียนรู้เชิงประสบการณ์ : นำการเรียนรู้เชิงประสบการณ์ (Experiential Learning) มาใช้ เช่น การเรียนรู้ผ่านโครงงาน หรือการเรียนรู้จากการปฏิบัติจริง

6) การจัดการทรัพยากรและการเงิน

- การจัดการทรัพยากรอย่างมีประสิทธิภาพ : ใช้ทรัพยากรที่มีอยู่ให้เกิดประโยชน์สูงสุด เช่น การแบ่งปันทรัพยากรกับโรงเรียนใกล้เคียง หรือการรวมกลุ่มเรียนในบางวิชา
- การจัดหาทรัพยากรเพิ่มเติม : มองหาทรัพยากรเพิ่มเติมจากแหล่งต่างๆ เช่น การระดมทุนจากชุมชน หรือการขอรับการสนับสนุนจากองค์กรภายนอก

7) การประเมินและปรับปรุงต่อเนื่อง

- การประเมินผลการเรียนรู้ : ดำเนินการประเมินผลการเรียนรู้ของนักเรียนอย่างต่อเนื่อง เพื่อหาจุดอ่อนและจุดแข็งในการเรียนการสอน
- การปรับปรุงตามผลประเมิน : ปรับปรุงแนวทางการสอนและกิจกรรมการเรียนการสอนตามผลการประเมินเพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษาให้ดียิ่งขึ้น

3. ผลการประเมินระบบการพัฒนาคุณภาพการศึกษาในโรงเรียนขนาดเล็กจากผู้เชี่ยวชาญโดยรวมมีระดับความคิดเห็นต่อความสำเร็จและความสมบูรณ์ของระบบอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.51$)

อภิปรายผล

1. การวิเคราะห์สังเคราะห์จากแบบสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้างและแบบบันทึกข้อมูล พบว่า โรงเรียนขนาดเล็กมีระบบการปฏิบัติงานตามกรอบและขอบข่ายการจัดการศึกษาของสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ซึ่งมีการกระจายอำนาจการบริหารราชการออกเป็นสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาและยังไม่มีระบบหรือรูปแบบการพัฒนาคุณภาพการศึกษาในโรงเรียนขนาดเล็กที่ชัดเจน และอาจมีข้อจำกัดในด้านงบประมาณ อาจารย์ และวัสดุการเรียนรู้ที่อาจไม่เพียงพอ ผู้คนบางกลุ่มอาจไม่ตระหนักถึงความสำคัญของการอ่านและเขียน หรือไม่เห็นความจำเป็นที่จะเข้าร่วมโครงการ การติดตามผลและประเมินความก้าวหน้าอาจเป็นเรื่องท้าทายและอาจต้องการการสนับสนุนที่เพียงพอ ผู้เรียนมีพื้นฐานและความต้องการที่แตกต่างกัน ซึ่งอาจทำให้การออกแบบ และดำเนินการหลักสูตรเป็นเรื่องยาก และสภาพปัญหาการพัฒนาคุณภาพการศึกษาในโรงเรียนขนาดเล็กโดยการวิเคราะห์สังเคราะห์ จากแบบสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้าง และแบบบันทึกข้อมูล พบว่า ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของผู้เรียนในโรงเรียนขนาดเล็กบางโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาจังหวัดสระแก้วอยู่ในระดับค่อนข้างต่ำ และที่ผ่านมาการพัฒนาคุณภาพการศึกษาเป็นไปตามสภาพศักยภาพ ความสามารถ บุคลิกภาพ แนวความคิด และความถนัดส่วนตัวของผู้บริหารโรงเรียน และครูซึ่งยังไม่มีแนวทางปฏิบัติเป็นระบบอย่างชัดเจนเนื่องจากมีข้อจำกัดหลายอย่าง เช่น ทรัพยากรบุคลากร สถานที่ และการเข้าถึงแหล่งความรู้

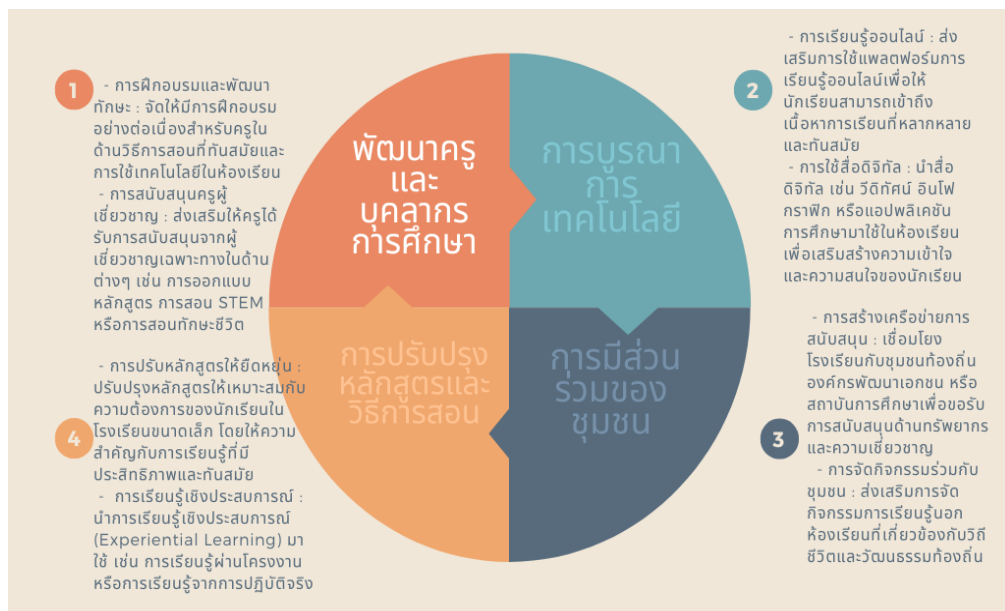
ที่ทันสมัย อย่างไรก็ตามมีหลายแนวทางที่สามารถนำมาใช้เพื่อปรับปรุงคุณภาพการศึกษาได้ สอดคล้องกับ Wachasataya, T., (2013) กล่าวว่า การจัดการศึกษาโรงเรียนขนาดเล็กต้องจัดให้ สอดคล้องกับวัตถุประสงค์การจัดการศึกษาที่มุ่งเน้นการทำงานเป็นทีม มุ่งเน้นสู่คุณภาพผู้เรียน มุ่งเน้นสู่มาตรฐานการศึกษา

2. การพัฒนาระบบ พบว่า ระบบการพัฒนาคุณภาพการศึกษาโรงเรียนขนาดเล็กใน จังหวัดศรีสะเกษ มีองค์ประกอบ 1) ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องได้แก่ ผู้บริหาร โรงเรียน ครูผู้ปกครอง นักเรียน องค์กรชุมชน องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ศิษย์เก่าพระภิกษุสงฆ์หรือผู้แทนศาสนา ปราชญ์ชาวบ้าน นักเรียน คณะกรรมการสถานศึกษา 2) กระบวนการพัฒนาคุณภาพการศึกษา โรงเรียนขนาดเล็กในจังหวัดศรีสะเกษ ประกอบด้วย การศึกษาสภาพปัจจุบันและปัญหา การวางแผน แนวทางที่สามารถนำมาใช้เพื่อปรับปรุงคุณภาพการศึกษา สอดคล้องกับ สุรเดช โสมาบุตร และพัฒนานุสรณ์ สถาพรวงศ์ (2560) แนวทางพัฒนาคุณภาพ โรงเรียนขนาดเล็กแต่ละด้านดังนี้ 1) โรงเรียนขนาดเล็กควรส่งเสริมการใช้แหล่งข้อมูลแก่ครูและ นักเรียนในการค้นคว้าและจัดกิจกรรม การเรียนการสอนอย่างเป็นระบบปรับปรุงระบบอุปกรณ์การเรียนทางไกลผ่านดาวเทียมให้มี สภาพพร้อมใช้งานสนับสนุนส่งเสริมการนำสื่อและเทคโนโลยีที่ทันสมัยมาปรับใช้ในการเรียนการสอนให้มี ประสิทธิภาพส่งเสริมให้ครูมีการพัฒนาทักษะ กระบวนการเรียนรู้โดยการประชุมอบรม สัมมนาศึกษาและดูงานอยู่เสมอมีการบริหารจัดการที่ สนับสนุนการเรียนการสอน โดยเน้นผู้เรียน เป็นสำคัญคณะกรรมการสถานศึกษามีส่วนรับรู้หน้าที่บทบาทและมีส่วนร่วมในการบริหารจัดการ การศึกษาอย่างเต็มที่ 2) ด้านการจัดการเรียนรู้ด้านการจัด กิจกรรมการเรียนรู้โรงเรียนขนาดเล็ก ควรมีการ หมุนเวียนการสอนของครูตามความสามารถและความถนัดได้แก่การประชุมหารือสำรวจ ความรู้ความสามารถจัดตารางสอน และหมุนเวียนการ สอนจัดทำแผนบูรณาการหลักสูตรเฉพาะ โรงเรียนขนาดเล็กและส่งเสริมให้ครูมีความรู้เรื่องแผนบูรณาการข้ามกลุ่มสาระการจัดการเรียนการสอนแบบคละชั้นเฉพาะช่วงชั้นประชุมวางแผนก่อนดำเนิน การในแต่ละปีการศึกษาและ ประเมินผลทุกภาค เรียนสอนที่เน้นให้นักเรียนได้คิดวิเคราะห์และลงมือปฏิบัติจริงโดยใช้ กระบวนการกลุ่มและแหล่ง การเรียนรู้ที่หลากหลาย

3. ผลการประเมินระบบการพัฒนาคุณภาพการศึกษาในโรงเรียนขนาดเล็กจากผู้เชี่ยวชาญ โดยรวมมีระดับความคิดเห็นต่อความสำเร็จและความสมบูรณ์ของระบบอยู่ในระดับมากที่สุด สอดคล้องกับ ทวี วาจาสัตย์ (2561) ผลการประเมินระบบการพัฒนาคุณภาพการศึกษาในโรงเรียน ขนาดเล็ก สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาจังหวัดปทุมธานี จากผู้เชี่ยวชาญโดยรวมมี ระดับความคิดเห็นต่อความสำเร็จและความสมบูรณ์ของระบบอยู่ในระดับมากที่สุด และสุรเดช โสมาบุตร และพัฒนานุสรณ์ สถาพรวงศ์ (2560) ผลจากการศึกษาความคิดเห็นของครู ผู้บริหาร และคณะกรรมการสถานศึกษามีความคิดเห็นที่มีต่อแนวทางการพัฒนาโรงเรียนขนาด

เล็กสรุปว่ามีความคิดเห็นต่อแนวทางการพัฒนาคุณภาพ โรงเรียนขนาดเล็กโดยรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านได้แก่ ด้านการบริหารจัดการ ด้านการ จัดการเรียนรู้และด้านการมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาของชุมชนพบว่าเห็นด้วยอยู่ในระดับมากทุกด้าน

องค์ความรู้ที่ได้จากการศึกษา

เอกสารอ้างอิง

กระทรวงศึกษาธิการ.สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา (2561). *รายงานการศึกษาไทย พ.ศ.*

2561. กรุงเทพฯ: พรินทวาทกราฟฟิค.

ทวี วาจาสิทธิ์. (2561).การพัฒนาคุณภาพการศึกษาในโรงเรียนขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขต

พื้นที่การศึกษาประถมศึกษาปทุมธานี. วารสาร มหาคุฬานาครทรรศน์, 5(2),

(พฤษภาคม-สิงหาคม 2561). 394 – 410.

บุญชม ศรีสะอาด. (2560). *การวิจัยเบื้องต้น*. (พิมพ์ครั้งที่ 10), กรุงเทพฯ: สุวีริยาสาส์น

สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาศรีสะเกษ. (2563). *แผนบริหารจัดการโรงเรียนขนาดเล็ก*

ปีการศึกษา 2562-2565. สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาศรีสะเกษ.

- เบญจวรรณ เหลวกุล. (2561). ปัญหาและแนวทางแก้ไขปัญหาในทางวิชาการของโรงเรียนขนาดเล็กสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาบุรีรัมย์ เขต 3 .บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์.
- สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. (2563). นโยบายสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ปีงบประมาณ พ.ศ. 2563. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์ชุมนุมสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย จำกัด.
- สุรเดช โสมาบุตร และพัฒนานุสรณ์ สถาพรวงศ์. (2560). “แนวทางการพัฒนาคุณภาพโรงเรียนขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 4”. วารสารมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม, 29 (36)6, พฤศจิกายน – ธันวาคม 2560, 28-41.
- อัจฉรา ประเสริฐสิน และคณะ. (2560). “การศึกษาแนวทางการจัดการนวัตกรรมการศึกษาไปใช้ในการพัฒนาการเรียนการสอนและการทำวิจัย”. วารสารบรรณศาสตร์ มศว, 10 (2), (พฤษภาคม-สิงหาคม 2560) 78-89.
- Wachasataya, T. (2013). The Development International Supervision Model in School under the Sakonnakorn Educational Primary Service Area 2. The Sixth SNRU International Conference on Cooperation for Development on the East – West Economic Corridor : Strategic Development for ASEAN Community. 30 August 2013, Sakon Nakhon Rajabhat University , (32-46).

